

Gør mental sundhed og psykosocial trivsel til en mærkesag i dansk udviklingspolitik

Fælles høringsbidrag til dansk udviklingspolitisk strategi fra Røde Kors i Danmark, Red Barnet og DIGNITY

Undertegnede organisationer påskønner muligheden for at indlevere høringsbidrag til den nye danske udviklingspolitiske strategi. I tillæg til vores individuelle bidrag indleverer vi hermed en fælles opfordring til at **gøre mental sundhed og psykosocial trivsel til en ny mærkesag i dansk udviklingspolitik**.

Det er der **tre primære grunde** til: Danmark har styrkepositionen til det. Behovene er enorme, potentialet for positive forandringer stort, men området er svært underprioriteret globalt. Og sidst men ikke mindst står alvorlig mistrivsel og psykiske lidelser i vejen for meget af alt det andet, som Danmark ønsker at opnå med sin udviklingsbistand, herunder uddannelse, jobskabelse, ligestilling, stabilisering, fred og varige løsninger på fordrivelse og migration.

Konkret foreslår Røde Kors, Red Barnet Danmark og DIGNITY, at Regeringen og Folketinget **gør mental sundhed og psykosocial støtte** (herefter også refereret som 'MHPSS' fra den engelske betegnelse Mental Health and Psycho-Social Support) til en ny dansk udviklingspolitisk mærkesag ved at:

1. **Gøre mental sundhed og psyko-social trivsel til en tværgående prioritet** i dansk udviklings- og humanitær bistand
2. **Påtage sig internationalt lederskab og globalt engagement** i at løfte dagsordenen i samarbejde med andre stater, donorer og aktører
3. **Lægge sig i spidsen for udvikling af området** på baggrund af den danske ressourcebase og i samarbejde med andre internationale aktører

Hvorfor mental sundhed og psykosocial støtte bør være en ny mærkesag i dansk udviklingspolitik

Psykologiske problemer og traumer står i vejen for udvikling

Undertegnede organisationer sætter stor pris på, at Regeringen ved den forhenværende udviklingsminister for nyligt fastslog i et fælles debatindlæg med DIGNITY, at håndtering af psykosocial mistrivsel, psykiske lidelser og traumer skal være en hjørnesteen i humanitær bistand fremadrettet.

Det påskønnes også, at både Statsministeren og forhenværende udviklingsminister under Red Barnets MHPSS konference i september 2020 tilkendegav anerkendelse af den livreddende og afgørende betydning som mental sundhed og psykosocial støtte har for børn og familier påvirket af kriser, og at der bør investeres i dette.

Samtidig har Udenrigsministeriet også deltaget i adskillige globale MHPSS relaterede events, særligt i løbet af 2019 og 2020, og her markeret dansk opbakning til området. Eksempelvis bakkede Danmark op om en resolution på den Internationale Røde Kors og Røde Halvmåne Konference i 2019, som forpligter alle lande på at sikre adgang til mentale sundhedsydelse og psykosocial støtte for mennesker som påvirkes af konflikt, naturkatastrofer og andre kriser. Ligeledes leverede den danske repræsentant, på et møde om

MHPSS i fredsopbygning på FNs Generalforsamling i 2020, en stærk erklæring om betydningen af børn og unges mentale sundhed for den rolle, som de vil komme til at spille i både genopbygning og konfliktforebyggelse fremadrettet.

Der er god grund til Regeringens hidtidige opbakning til området: omfattende psykosocial mistrivsel, traumer og andre psykiske lidelser er nemlig en enorm, men ikke desto mindre overset, barriere for udvikling, fred, og stabilitet i verdens fattigste lande. Særligt i områder med konflikt og store flygtningebefolkninger, men også i områder påvirkede af natur katastrofer og klimaforandringer.

Ifølge Verdensbanken og WHO lider mere end hver femte person i skrøbelige og voldsramte samfund af psykiske lidelser. Blandt flygtningebefolkninger er problemet endnu mere udbredt. Ca. 43 pct af alle syriske flygtninge lider af PTSD og ca. 40 pct af depression. Blandt Congolesiske flygtninge i Uganda tyder nye tal på, at over 50 pct er svært traumatiserede.

Mens WHO estimerer, at 20 % af verdens børn og unge har psykiske lidelser, så er der tale om dobbelt så mange i eller efter en humanitær krise. Således vurderer WHO, at hele 56 millioner af de børn, der lever i konfliktramte områder, har behov for akut adgang til mentale sundhedsydelser og psykosocial støtte.

Udenfor konfliktzoner er der også omfattende mistrivsel i mange udviklingslande. Særligt i samfund med udbredt 'hverdagsvold' mod børn, kvinder og minoriteter lider mange af psykiske problemer.

Af åbenlyse grunde oplever mennesker udsat for langvarig stress, med psykiske lidelser eller traumer nedsat funktionsevne. De klarer sig dårligere både socialt og økonomisk, og deres børn er i højrisiko for at blive påvirket af deres mistrivsel, lidelse eller traume. Dermed går psykiske problemer ofte i arv, og har betydning for udvikling og trivsel. Verdensbanken anslår, at psykiske lidelser på verdensplan koster op til 8,5 billioner dollars i tabt vækst årligt – med udsigt til fordobling i 2030.

Børn er særligt sårbare, og har de psykiske lidelser eller alvorlig mistrivsel, og får de ikke alders- og udviklingssvarende støtte eller behandling tidligt, så kan det få konsekvenser for deres øvrige sundhed, og deres kognitive udvikling, som igen påvirker deres indlæring i skolen og deres evne at håndtere udfordringer. Det kan også få konsekvenser for deres evne til at skabe positive relationer til andre, og for de valg, de træffer videre i livet.

Mental sundhed og trivsel er således forudsætningen for andre stærke danske prioriteter, såsom uddannelse, sundhed, seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, ligestilling, jobs og langsigtede og bæredygtige løsninger for for krise- og konfliktramte, herunder migranter, flygtninge og andre fordrevne. MHPSS er en nødvendig komponent hvis man ønsker at bygge bro mellem freds-, udvikling og humanitære indsatser.

Covid-19 har sat streg under behovet

De omfattende psykologiske og psykosociale konsekvenser af Covid-19 har forstærket problemet, og således har FNs højkommissær for flygtninge beskrevet pandemien, som en "mental sundhedskrise".

Pandemien har understreget vigtigheden af et psykologisk og psykosocialt kriseberedskab, og FN's generalsekretær har opfordret alle lande til at investere markant i mentale sundhedsydelser, som led i deres respons til Covid-19 for at forebygge de psykologiske konsekvenser, som ellers får store samfundsmæssige omkostninger på længere sigt.

Udmeldingerne fra FNs top understreger behovet for, at mental sundhed og psykosocial trivsel bliver en integreret del af de basale sundhedsydelser og et stærkere sundhedssystem.

Området er underprioriteret

Problematikken får dog langt fra den fornødne prioritet i udviklingsbistanden. Kun ca. 1 pct af verdens samlede udviklingsbistand går til mental sundhed. Og kun 0,14% af udviklingsbistanden målrettet skrøbelige og humanitære kontekster i perioden 2015-2017 gik til MHPSS fokuserede aktiviteter for børn og familier, viste et Red Barnet studie i 2018. Derfor er det glædeligt, at den danske Regering synes indstillet på at prioritere området.

Danmark har en styrkeposition

Den gode nyhed er, at Danmark allerede har en strategisk styrkeposition på området. Med danske udviklingsmidler har danske organisationer nemlig opbygget et solidt vidensgrundlag og faglig ekspertise indenfor de mentale sundheds- og psykosociale behov for sårbare grupper i lokalsamfund, i udviklingslande og konflikt og katastroferamte områder.

Således er Dansk Røde Kors vært for den internationale føderation af Røde Kors og Røde Halv Måne selskabers referencecenter for psykosocial støtte, som gennem en plads i IASC MHPSS Reference Group også bidrager til udviklingen af standarder for hele det humanitære system.

Red Barnet Danmark er vært for den globale vidensplatform "MHPSS Collaborative" med fokus på børn og familier i krise, og DIGNITY har en internationalt anerkendt forskningskapacitet og evidens-baseret programportefølje indenfor traume-behandling tilpasset udviklingslande. Ligeledes har School of Global Health på Københavns Universitet stor ekspertise og forskningskapacitet på området.

Hvordan mental sundhed og psykosocial støtte kan blive en mærkesag i dansk udviklingspolitik – vores anbefalinger

I lyset af Covid-19 og dens meget synlige konsekvenser for sundheden, men også alle andre sektorer i samfundet, da er det rettidigt, at Danmark tilvælger Verdensmål 3 som en udviklingspolitisk mærkesag. Det foreslår vi, at Danmark gør med fokus på mental sundhed og trivsel under delmål 3.4.

Konkret kan et sådant tilvalg realiseres ved at gøre mental sundhed og psyko-social trivsel til en tværgående prioritet i dansk bistand, påtage sig et internationalt lederskab og investere i udviklingen af området:

Ad 1) Gør mental sundhed og psyko-social hjælp til en tværgående prioritet i dansk bistand

MHPSS bør være en integreret del af dansk bistand. Både i den humanitære hjælp, i udviklingsbistanden, i fredsopbygning og i 'nexuset' mellem de tre.

Navnlig indenfor sundhed (SDG 3), uddannelse (SDG 4), ligestilling (SDG 5), beskyttelse, fredsopbygning og stabilisering (SDG 16) kan der kun opnås resultater hvis langvarig stress, psykiske lidelser og traumer tackles sideløbende.

Konkret kan MHPSS fremmes som tværgående prioritet ved at:

- Sikre, at alle indsatser som dansk udviklingsbistand finansierer, langsigtede såvel som humanitære, inkluderer fremme af mental sundhed og psyko-social trivsel hos sårbare og udsatte grupper, herunder migranter, børn, unge, voldsofre og katastrofe- og konfliktramte befolkninger, såsom flygtninge.
- Investere i kapacitetsopbygning og lokalt forankrede mentale sundheds- og psykosociale indsatser, henvisningssystemer og behandlingstilbud, som kan afhjælpe hele spektret af mentale udfordringer fra alvorlig mistrivsel, langvarig stress og psykiske lidelser til traumer. Det indbefatter også støtte til MHPSS kapacitetsopbygning af ikke-sundhedsfaglige personer som socialrådgivere, sundhedsarbejdere lærere, og frivillige så hjælpen kan nå længere ud.

Ad 2) Internationalt lederskab og globalt engagement i at løfte dagsordenen i samarbejde med andre stater, donorer og aktører

Holland har været en markant donor og fortaler for investering i MHPSS særligt i humanitære kriser, men for at rykke dagsorden mangler der flere lande, som er villige til at påtage sig en ledende rolle på dette felt, hvis det for alvor skal være en global dagsorden.

Med en prioritering af Verdensmål 3 om sundhed og trivsel, og et stærkt fokus på mental sundhed og trivsel i den nye strategi, kan Danmark bidrage til et område som længe har været underprioriteret. Danmark investerer allerede betydeligt i området, og har dermed en eksisterende styrkeposition. Derfor er det helt oplagt, at Danmark påtager sig en MHPSS lederrolle internationalt.

Konkret kan et sådant lederskab udmøntes ved at:

- Engagere sig i det globale samarbejde om at løfte MHPSS dagsordenen sammen med eksempelvis Verdensbanken, WHO, UNICEF og UNHCR og den globale MHPSS donor gruppe
- Arbejde målrettet for øget finansiering og bedre standarder indenfor MHPSS området – i humanitære kriser i form af tilstrækkeligt akutberedskab, og i den langsigtede udvikling af lokale sundhedssystemer som er linket op til andre sektorer, såsom socialområdet og beskyttelse.

Ad 3) Investér i udvikling af MHPSS området på baggrund af den danske ressourcebase og i samarbejde med andre internationale aktører

Med en eksisterende MHPSS ressourcebase har Danmark alle forudsætninger for at drive innovationen og udviklingen fremad. Med en helt utilstrækkelig adgang til mental sundhed og psyko-social støtte i fattige lande og konfliktpåvirkede områder er der stærkt behov for, sammen med berørte samfund, at udvikle nye omkostningseffektive metoder og modeller for at udbrede hjælpen og forbedre ydelserne.

Konkret kan Danmark støtte udvikling af MHPSS området ved at:

- Fortsat investere i at udbygge viden på MHPSS området med udgangspunkt i den danske ressourcebase, og støtte op om det tætte samarbejde med globale og lokale aktører, herunder civilsamfund, universiteter, den private sektor, mv.
- Tage ejerskab for den viden og ekspertise indenfor MHPSS vi har i Danmark, og støtte op om dens anvendelse internationalt.